

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PATIKIMUMO DEKLARACIJŲ JURIDINIAMS
ASMENIMS, NORINTIEMS DALYVAUTI ŠIAURĖS ATLANTO SUTARTIES
ORGANIZACIJOS KONKURSUOSE, IŠDAVIMO PAGRINDŲ ĮSTATYMO
NR. XIII-1995 2 IR 3 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO
6¹ STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos patikimumo deklaracijų juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos konkursuose, išdavimo pagrindų įstatymo Nr. XIII-1995 2 ir 3 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 6¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, siekiant aiškiau išdėstyti patikimumo deklaracijų išdavimo pagrindus ir taip užtikrinti Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtintą nuostatą, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, **aiškus ir nedviprasmiškas**.

Šiuo metu galiojančio Patikimumo deklaracijų juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos konkursuose, išdavimo pagrindų įstatymo (toliau – Įstatymas) 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto d papunktyje yra įtvirtinta, kad patikimumo deklaracija išduodama juridiniam asmeniui, jeigu nėra duomenų, patvirtinančių, kad juridinis asmuo ir (ar) su juridiniu asmeniu susiję asmenys atliko veiksmus, kurie prieštarauja tarptautinėms sankcijoms, įgyvendinamoms Lietuvos Respublikoje pagal Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatymą. Tačiau duomenis ir informaciją teikiančios valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos Įstatymo įgyvendinimo metu identifiko, kad formuluotė „atliko veiksmus, kurie prieštarauja“ jiems yra neaiški, todėl atsiranda rizika, kad sprendimui priimti būtini duomenys ir informacija gali būti pateikti ne visa būtina imtimi. Pažymėtina, kad net šiuo metu kai kurios institucijos formuluotę „atliko veiksmus, kurie prieštarauja“ supranta, taip, kad turi būti pateikti duomenys ir informacija apie asmenis, kurių atlikti veiksmai yra pripažinti pažeidę Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, o kitos institucijos tą pačią formuluotę supranta kaip apimančią ir veiksmus, kurie dar nėra pripažinti pažeidžiančiais teisės aktų reikalavimus, bet dėl šių veiksmų jau pradėtas ikiteisminis tyrimas. Tokios situacijos pasekmė – patikimumo deklaracijos gali būti išduotos Įstatymo pagrindų neatitinkantiems juridiniams asmenims arba neišduotos Įstatymo pagrindus atitinkantiems asmenims. Todėl, siekiant užtikrinti, kad visos patikimumo deklaracijų išdavimo procese dalyvaujančios valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pateiktų tinkamus duomenis ir informaciją, kuri užtikrintų, kad patikimumo deklaracijos būtų išduodamos tik Įstatymo pagrindus atitinkantiems juridiniams asmenims, patikimumo deklaracijų pagrindai turi būti išdėstyti aiškiai ir nedviprasmiškai. Pažymėtina, kad Įstatymo projekto parengimą taip pat lėmė ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. birželio 21 d. posėdyje (protokolo Nr. 26) įtvirtintas sprendimas. Juo Užsienio reikalų ministerijai, Finansų ministerijai, Krašto apsaugos ministerijai, Kultūros ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Viešųjų pirkimų tarnybai, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentui, Antrajam operatyvinių tarnybų departamentui prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos, Muitinės departamentui prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos transporto saugos administracijai, Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai ir Lietuvos radijo ir televizijos komisijai buvo pavesta pateikti Ekonomikos ir inovacijų ministerijai pasiūlymus dėl Lietuvos Respublikos patikimumo deklaracijų juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos konkursuose, išdavimo pagrindų įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto d papunkčio pakeitimo. Taip pat Ekonomikos ir inovacijų ministerijai buvo pavesta, bendradarbiaujant su kitomis suinteresuotomis institucijomis, iki 2023 m. rugsėjo 29 d. pateikti Vyriausybei Lietuvos Respublikos patikimumo deklaracijų juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos konkursuose, išdavimo pagrindų

įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto d papunkčio (prireikus – ir kitų įstatymo nuostatų) pakeitimo įstatymo projektą.

Rengiant Įstatymo projektą Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas taip pat pateikė pasiūlymą patikslinti Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto c papunkčio formuluotę. Valstybės saugumo departamento vertinimu, Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto c papunkčio formuluotė yra tikslintina, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teismų sprendimuose išdėstytus argumentus ir kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose, reglamentuojančiuose panašius teisinius santykius, susiklosčiusią teisėkūros praktiką. Patikimumo deklaracija, kaip dokumentas, kuriuo patvirtinamas juridinio asmens saugumo patikimumas, Valstybės saugumo departamento vertinimu, neturėtų būti išduodama ne tik juridiniams asmenims, kurie yra bendradarbiavę arba palaikę ryšius su užsienio valstybių žvalgybos ir (ar) saugumo tarnybomis, bet ir juridiniams asmenims, kurie yra bendradarbiavę arba palaikę ryšius su kitomis užsienio valstybių institucijomis ir fiziniais bei juridiniais asmenimis, keliančiais grėsmę nacionaliniam saugumui. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2022 m. rugsėjo 22 d. nutarime Nr. KT116-A-N10/2022, bylos Nr. 19-A/2021, išaiškinta, kad asmens ryšiai su užsienio valstybių institucijomis, tų valstybių fiziniais arba juridiniais asmenimis, keliantys grėsmę nacionaliniam saugumui, gali būti laikomi aplinkybe, suponuojančia tokio asmens pažeidžiamumą, taigi kartu galinčia kelti grėsmę valstybės ar visuomenės saugumui. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas aplinkybe, lemiančia asmens pažeidžiamumą, kuris gali kelti grėsmę Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, laiko bet kokius nacionaliniam saugumui grėsmę keliančius ryšius su kitomis užsienio valstybių institucijomis, tų valstybių fiziniais arba juridiniais asmenimis, neapsiribojant asmens ryšiais vien tik su užsienio valstybės žvalgybos ir (ar) saugumo tarnybomis. Atkreiptinas dėmesys, kad aptariamoje konstitucinėje doktrinoje nagrinėjamas Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas. Šio įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas asmens neatitiktis nacionalinio saugumo interesams „laipsniavimas“, t. y. nustačius, kad asmuo kelia **riziką** nacionaliniam saugumui, jam leidžiama užsiimti veikla ir (arba) vykdyti sandorį, laikantis pateiktų rekomendacijų (įstatymo 12 str. 10 d. 2 p. ir 15 d.), o nustačius, kad asmuo kelia **grėsmę** nacionaliniam saugumui, jis pripažįstamas neatitinkančiu nacionalinio saugumo interesų ir jam neleidžiama vykdyti veiklos ir (arba) sandorio (įstatymo 12 str. 10 d. 3 p., 17 ir 18 dalys). Būtent tinkamos ribojančios priemonės – arba privalomų rekomendacijų, arba uždraudimo vykdyti veiklą – atsižvelgiant į ryšių pobūdį ir keliamos grėsmės lygį, parinkimas KT doktrinoje turimas omenyje. O Lietuvos Respublikos patikimumo deklaracijų juridiniams asmenims, norintiems dalyvauti Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos konkursuose, išdavimo pagrindų įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto c papunkčio pagrindu vertinama, ar asmuo kelia grėsmę nacionaliniam saugumui (taigi, jei būtų identifikuota, kad asmuo kelia tik riziką nacionaliniam saugumui, tai neturėtų įtakos deklaracijos išdavimui, t. y. asmeniui nebūtų taikoma jokia ribojanti priemonė). Identifikavus, kad asmuo kelia grėsmę nacionaliniam saugumui, siekiant užtikrinti nacionalinio saugumo interesus, kurie tiek konstitucinėje doktrinoje, tiek teismų praktikoje pripažįstami pirmaeiliais, VSD vertinimu, negali būti pasirinkta mažiau ribojanti priemonė nei deklaracijos neišdavimas, t. y. ribojančių priemonių individualizavimas tokiu atveju negalimas. Ši Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pozicija yra perkeliama į Lietuvos Respublikos teisės aktus, kurie reglamentuoja panašius teisinius santykius (pvz., Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymas, Lietuvos Respublikos strateginių prekių įstatymas, Lietuvos Respublikos politinių organizacijų įstatymas ir kt.), todėl, laikantis teisinio reglamentavimo nuoseklumo, VSD nuomone, ši pozicija turėtų būti įtvirtinta ir Įstatyme.

Be to, Įstatymo projektu siekiama aktualizuoti Įstatymą ir jame įtvirtinti privalomas nuostatas dėl asmens duomenų apsaugos, t. y. įtvirtinamas asmens duomenų tvarkymo tikslas, teisinis pagrindas, aiškiai apibrėžta, kokie asmens duomenys yra tvarkomi, ir nurodomi dokumentų, kuriuose yra pateikti asmens duomenys, saugojimo terminai.

Įstatymo projekto tikslas – įtvirtinti aiškius patikimumo deklaracijų išdavimo pagrindus, siekiant kriterijus, kuriuos turi atitikti juridinis asmuo, išdėstyti aiškiai ir nedviprasmiškai.

Įstatymo projekto uždavinys – užtikrinti tinkamą duomenų ir informacijos, leidžiančios priimti sprendimą dėl juridinio asmens atitikties, pateikimą.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projekto iniciatorė – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, kuriai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. birželio 21 d. posėdžio 4 klausimo sprendimu pavesta pateikti pasiūlymą dėl Įstatymo pakeitimo. Projektą parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Pramonės politikos skyriaus (vedėja Ilona Malceva, tel. 8 659 41 575, el. p. Ilona.Malceva@eimin.lt) patarėja Jurgita Žiemiene, tel. 8 659 43122, el. p. jurgita.ziemiene@eimin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančio Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto c papunktyje yra įtvirtinta, kad patikimumo deklaracija išduodama juridiniam asmeniui, jeigu nėra duomenų, patvirtinančių, kad juridinis asmuo ir (ar) su juridiniu asmeniu susiję asmenys dėl Lietuvos Respublikai priešiško interesų yra bendradarbiavę ar bendradarbiauja arba palaiko ryšius su užsienio valstybės žvalgybos ir (ar) saugumo tarnyba arba su asmenimis, bendradarbiaujančiais ar palaikančiais ryšius su užsienio valstybės žvalgybos ir (ar) saugumo tarnyba, o Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto d papunktyje yra įtvirtinta, kad patikimumo deklaracija išduodama juridiniam asmeniui, jeigu nėra duomenų, patvirtinančių, kad juridinis asmuo ir (ar) su juridiniu asmeniu susiję asmenys atliko veiksmus, kurie prieštarauja tarptautinėms sankcijoms, įgyvendinamoms Lietuvos Respublikoje pagal Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatymą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant užtikrinti, kad patikimumo deklaracijos būtų išduotos tik juridiniams asmenims, kurie atitinka Įstatyme įtvirtintus pagrindus, Įstatymo projektu siūloma patikslinti Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto c ir d papunkčiuose įtvirtintus kriterijus ir juos išdėstyti tiksliai, aiškiai ir nedviprasmiškai. Siekiant teisinio aiškumo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto d papunktyje įtvirtinama aiški nuostata dėl Lietuvos Respublikos asmens teistumo kitoje užsienio šalyje, o nauju 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto e papunkčiu įtvirtinama nuostata dėl Lietuvos Respublikoje įgyvendinamų tarptautinių sankcijų arba ribojamųjų priemonių pažeidimus.“

Siekiant užtikrinti Įstatyme nustatytų patikimumo deklaracijų išdavimo pagrindų sistemiškumą ir atsižvelgiant į Įstatyme įtvirtintą panašaus pobūdžio kriterijų, teikiamas pasiūlymas Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto d papunktyje įtvirtinti tokį patį Lietuvos Respublikoje įgyvendinamų tarptautinių sankcijų arba ribojamųjų priemonių pažeidimo senaties terminą, kaip šiuo metu yra įtvirtinta ir kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose, kurie reglamentuoja panašius teisinius santykius (pvz., Lietuvos Respublikos strateginių prekių įstatyme, Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatyme ir kt.). Taip pat, siūloma Įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto d papunktyje įtvirtinti formuluotę „nebuvo pripažinti pažeidusiais“, reiškiančia, kad juridiniam asmeniui ar su juridiniu asmeniu susijusiam asmeniui nebuvo pritaikyta atsakomybė už tarptautinių sankcijų pažeidimus.

Tiksliai, aiškiai ir nedviprasmiškai išdėstyti kriterijai dėl patikimumo deklaracijų išdavimo sumažins ar net panaikins riziką, kad sprendimui priimti būtini duomenys ir informacija bus pateikiama ne visa būtina intimi.

Įstatymą papildžius nuostatomis dėl asmens duomenų apsaugos, bus užtikrintas Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme įtvirtintas aukštas asmens duomenų apsaugos lygis.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, atlikus numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, parengta numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažyma. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokios įtakos priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Vadovaujantis Teisės aktų projektų antikorporcinio vertinimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 243 „Dėl Teisės aktų projektų antikorporcinio vertinimo taisyklių patvirtinimo“, parengta antikorporcinio vertinimo pažyma. Priimtas siūlomas Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto įgyvendinimas teigiamai atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai, nes valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms nebekils abejonių dėl pateikiamų duomenų ir informacijos imties, todėl patikimumo deklaracijos bus išduodamos nustatytais terminais.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus siūlomą Įstatymo projektą reikės pakeisti Informacijos apie skelbiamą Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos konkursą pateikimo ir patikimumo deklaracijos išdavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 569 (toliau – Tvarkos aprašas). Tvarkos apraše turės būti patikslinta, kurios valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos teikia duomenis ir informaciją bei nustatytos aišrios nuostatos dėl asmens duomenų valdymo ir tvarkymo.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Naujų sąvokų nenustatoma.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir atitinka Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Vadovaujantis Įstatymo projekto 2 straipsniu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jos įgaliota institucija iki 2023 m. gruodžio 31 d. priima įgyvendinamuosius teisės aktus.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija Įstatymo projekte nustatytais terminais Lietuvos Respublikos Vyriausybei turės pateikti Informacijos apie skelbiamą Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos konkursą pateikimo ir patikimumo deklaracijos išdavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 569, pakeitimo projektą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo įgyvendinimas nepareikalaus papildomų valstybės biudžeto lėšų, taip pat jų nebus sutaupyta.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos terminų žodyną „Eurovoc“, yra „patikimumo deklaracija“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.